

4 Místo porodu, ambulantní porod, utajený porod, babybox

4.1 Může si žena vybrat porodnici, v níž chce родit?

V současnosti si žena může zvolit kteroukoliv ze zhruba stovky fungujících porodnic (tj. porodnických oddělení v rámci zdravotnických zařízení). Porod v porodnici je hrazen z povinného veřejného zdravotního pojištění. Poskytnutou zdravotní péči proplácí pojišťovna za své klientky přímo zdravotnickému zařízení, v němž ženy rodily.

4.2 Může lékař či porodnice rodící ženu odmítnout?

Rodička má právo na výběr lékaře či jiného odborného pracovníka ve zdravotnictví a na výběr zdravotnického zařízení.

Zvolený lékař může odmítnout přijetí pojištěnce do své péče pouze tehdy, jestliže by jeho přijetím bylo překročeno únosné pracovní zatížení a lékař by nebyl schopen zajistit kvalitní zdravotní péči o tohoto nebo o ostatní pojištěnce, které má ve své péči. Míru únosného pracovního zatížení a závažnost příčiny pro nepřijetí pojištěnce do své péče posuzuje zvolený lékař či zdravotnické zařízení.

Lékař nemůže odmítnout pojištěnce v případě, kdy se jedná o tzv. neodkladnou péči. Každé odmítnutí převzetí pojištěnce do péče musí být lékařem pojištěnci písemně potvrzeno.

O neodkladnou péči, kdy pacient/pojištěnec musí být do péče ze zákona přijat, se jedná mj. v těchto případech:

- jestliže by nepřijetím nebo odložením přijetí do ústavní péče byl ohrožen jeho život nebo vážně ohroženo jeho zdraví,
- jestliže jde o porod.

Rodička, i když přijede do porodnice na počátku porodu, musí být do porodnice přijata, protože jde o porod. Pokud vybraná porodnice rodičku přece jen odmítne přijmout a odešle jinam, musí o tom sepsat zápis, který by se mohl v případě sporu stát důkazním materiálem pro pacientku.

Porod v porodnici spadá do okruhu péče hrazené ze zdravotního pojištění, úhrada porodu pojišťovnou není tedy vázána na to, zda se rodička předem registrovala v té které porodnici či nikoli. Registrace k porodu není povinná, registrací nemůže být podmiňováno přijetí do zdravotnického zařízení, jde-li o porod. Registry mohou mít pouze informativní charakter.

4.3 Je v ČR možné родit jinde než v porodnici?

Právní předpisy plánovaný porod mimo zdravotnické zařízení nezakazují, ani blíže neupravují. Česká gynekologická a porodnická společnost (ČGPS) jej hodnotí jako postup non lege artis (není v souladu s výsledky vědy), a tudíž pro zdravotníky zakázaný. V řadě zahraničních zemí patří ke standardní nabídce porodnické péče.

4.4 Může při porodu mimo zdravotnické zařízení asistovat ženě zdravotník, tj. lékař-gynekolog a porodník nebo porodní asistentka?

Z lékařského hlediska je nanejvýš vhodné, aby rodičku doprovázel zdravotnický profesionál. Jak lékař, tak porodní asistentka tuto možnost za současného stavu legislativy mají. Stanovisko ČGPS (viz 4.3) není obecně platným právním předpisem a tudíž nemůže ukládat povinnosti zdravotníkům ani zasahovat do práv třetích osob (rodiček).

4.5 Je porod mimo porodnici proplácen z veřejného zdravotního pojištění?

Z veřejného zdravotního pojištění se hradí pouze péče ve zdravotnickém zařízení, nikoli mimo ně. Pokud žena při porodu mimo porodnici využije služeb zdravotnického profesionála, pak si je musí hradit sama.

4.6 Je v ČR možnost родit v porodním domě?

Porodní dům představuje kompromis mezi domovem a nemocnicí. Jde o porodnické zařízení, v němž jsou hlavními poskytovateli péče porodní asistentky. Služby jsou zaměřeny na ženy s normálním těhotenstvím a porodem. Přestože vzniku porodního domu žádné právní předpisy v ČR ve skutečnosti nebrání, požadavky na jeho založení nejsou zcela jasně vymezeny. Odlišné výklady toho, jaké věcné, technické a personální vybavení musí takové zařízení mít, a negativní postoj MZČR a ČGPS k porodům mimo nemocnice jeho vznik stále oddalují. Porodní dům, v němž by bylo možné i родit, v ČR tedy zatím neexistuje. Jediné zdravotnické zařízení, které bylo dosud pod tímto názvem zaregistrováno, může poskytovat pouze služby před a po porodu.

4.7 Kdy může žena po porodu odejít z porodnice?

Obvykle zůstává žena po porodu nejméně 3 dny, tj. 72 hodin, v porodnici. Jde o standardní postup, který v současnosti doporučuje Ministerstvo zdravotnictví.

4.8 Je možné odejít z porodnice dříve?

Porod, po kterém žena odejde z porodnice **do 24 hodin, se nazývá ambulantní**. Žádné právní předpisy v ČR ho nezakazují ani blíže neupravují. Podmínky pro ambulantní porod ale

nepřímo vycházejí z právní úpravy informovaného souhlasu a práva na péči standardní kvality. Pokud právně způsobilá žena nechce v nemocnici po porodu dále setrvávat, může další péči odmítnout pomocí tzv. negativního reversu). Předtím by měla být náležitě poučena ošetřujícím zdravotníkem o možných důsledcích svého rozhodnutí. Podepsáním reversu zbavuje zdravotnické zařízení odpovědnosti za případné riziko zhoršení svého zdraví nebo zdraví svého dítěte. Jestliže zdravotníci bez zákonného důvodu odmítají ženu s dítětem propustit z péče, má tato možnost požádat o pomoc policii. Pokud zdravotníci žádost o dřívější odchod zamítnou, jsou povinni oznámit nedobrovolnou hospitalizaci soudu a požádat o rozhodnutí.

4.9 Může žena hned po porodu odejít z porodnice i s dítětem?

Je-li dítě zdravé a nejeví známky žádné vážné zdravotní poruchy, nemá ošetřující zdravotník právo trvat na jeho pobytu v nemocnici. Poučená rodička může podepsat revers i za dítě a odejít s ním. Přitom přebírá právní odpovědnost za jeho případné zdravotní komplikace, pokud by k nim po odchodu došlo. Jestliže je dítě ve stavu, kdy je neodkladné provedení vyšetřovacího nebo léčebného výkonu nezbytné k záchraně jeho života nebo zdraví, pak má lékař právo rozhodnout o dalším pobytu dítěte v nemocnici, a to i proti vůli jeho zákonných zástupců. V praxi se doporučuje, aby žena měla dopředu písemně „nasmlouvaného“ pediatra, který přebere péči o dítě ihned po příchodu domů.

4.10 Co se děje v případě zdravotních komplikací?

Rodiče (zákonní zástupci) mají právo zásadně rozhodovat o svém nezletilém dítěti. Přitom jsou ale povinni dbát jeho nejlepšího zdravotního zájmu. Pokud svým jednáním prokazatelně způsobí dítěti újmu na zdraví, mohou být trestně stíháni.

4.11 Co je důležité při ambulantním porodu zařídit?

Je dobré, když si žena už předem najde dětského lékaře, který převezme dítě do péče. S ním by se měla dohodnout na provedení požadovaných vyšetření novorozence. Jde o odběr krve z patičky dítěte na screening vrozených vad (nutno provést mezi 72.–96. hodinou po narození) a povinné očkování proti tuberkulóze, tzv. kalmetizace (základní očkování musí být provedeno

nejdříve 4. den a nejpozději do konce 6. týdne po porodu). Ošetřující lékař je ve zprávě o novorozenci sám povinen uvědomit pediatra o nutnosti provést v příslušné době odběr krve z patičky.

4.12 Utajený porod

Jméno a příjmení ženy je ve zdravotnickém zařízení vedeno odděleně od zdravotnické dokumentace (např. UP 1) spolu s písemnou žádostí o utajení. Veškeré informace podléhají přísné mlčenlivost.

Podmínky pro utajený (anonymní porod) jsou:

- žena má trvalý pobyt na území ČR,
- porod proběhl v ČR,
- rodička písemně požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem,

4.13 Co to je babybox?

Babybox je schránka, kde mohou rodiče anonymně odložit své dítě. Odložené dítě vzápětí dostane veškerou zdravotní péči a sociální pomoc. Odložení dítěte do babyboxu není trestné. Narozené dítě nesmí být odloženo způsobem, který by jej ohrožoval na zdraví a životě (např. v parku). Pokud by se tak stalo, jednalo by se o trestnou činnost.

Seznam babyboxů:

GynCentrum – Hloubětínský zámeček, Praha 9, Nemocnice Milosrdných bratří Brno, Fakultní nemocnice v Olomouci, Nemocnice Kadaň, Nemocnice Tomáše Bati ve Zlíně, Nemocnice Pelhřimov, Nemocnice Ústí nad Orlicí, Oblastní nemocnice Mladá Boleslav, Nemocnice Sokolov, Krajská nemocnice Liberec, Nemocnice Pardubice, Nemocnice Kladno, Oblastní nemocnice Příbram, Nemocnice ve Frýdku-Místku, Městská nemocnice Ostrava, Slezská nemocnice v Opavě, Nemocnice Chomutov, Nemocnice Kolín, Nemocnice Jindřichův Hradec, Nemocnice Šumperk (od 19. ledna 2009), Nemocnice Náchod (od 4. února 2009)
(Informace www.statim.cz)

4.14 Právní předpisy

1. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
2. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
3. Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu
4. Metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví k postupu zdravotnického zařízení při propouštění novorozenců do domácí péče z 10. 5. 2005 (www.mzcr.cz, Informační servis, Archiv)
5. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
6. 19058/02/OZP Metodický návod k zajištění celoplošného novorozeneckého laboratorního screeningu a následné péče

Doplnit dle aktuální situace. Informace poskytnuty v předmětu Etika ve zdravotnictví a Zdravotnické právo a profesní legislativa.